A SORS KEGYELTJEI... MEG A TÖBBIEK

Rémségek kicsiny öble

FORGÁCS NÓRA KINGA

„AZ ELTŰNÉSEK TÖBBNYIRE SEJTELMESEK" – AZ ÉLET PEDIG ABSZURD.

Bár ennek a furcsa életműnek a jelentős darabjait sorra véve kézenfekvő volna *A kis kutyafülű* című minisorozat kapcsán jókedvű fordulatról beszélni, az 1999-ben az *Emberiség* című filmjével nevet szerzett Bruno Dumont esetében tulajdonképpen mégsem állt be semmiféle fordulat. Mániákusan és visszatérően érdeklik ugyanazok a kérdések. Játszik a vendégműfajokkal, szerelmi melodrámától ifjúsági filmig, *domestic thriller*től társadalmi szatírába oltott horrorig, ám végső soron mindig ugyanazt boncolja (legtöbbször korhatárosan), hogy miféle fenyegetettség árnyékában kényszerülünk élni, és a fenyegetések vajon az emberen kívülről érkeznek-e, vagy valahogyan mégiscsak önveszélyesek vagyunk? Hétköznapi történetek mocsaras partvidékére vezérel bennünket, legtöbbször ugyanarra a megejtő szépségű, a XX. század háborúinak nyomait egzotikumként magán viselő, archaikus tájra, Calais, Lille környékére. Mélységes empátiával, szinte együttlélegzéssel tekint a sors kegyeltjeire éppen úgy, mint a megcibált alakokra. Mint ahogy a szépség, nála a csúfság is esztétika. Új értelmet nyernek az emberi tekintetek, gesztusok és mozdulatok egy újfajta figyelemben. Hússzagú szépség és magunknak is csak alig bevallott őszinteség, nagyon is életidejű időkezelés és már-már tragikus távlatosság teszi nehézzé filmjei befogadását. És ugyanez teszi komikussá is őket.

Az idei alkotásban az eltűnések körül molyoló tehetetlen nyomozók kicsit talán olyanok, mint Oidipusz, inkább elszenvedik, mint alakítják a sorsot. Az *Emberiség* magányos hőse ezt még felismeri, ő a kultúra utolsó bástyája egy alászálló vérvonalban. Többek között ez mérhetetlen bánatának oka. A későbbi, börleszkbe illő nyomozópárosok már inkább automatikusan cselekednek, kevéssé értik, mi végre vannak jelen a történetben. Aki Dumont-filmet néz, annak fel kell rá készülnie, hogy kellemetlenül érzi majd magát, miközben épp nevet vagy könnyekig meghatódik. A *Flandria* például egy olyan sztori, mintha leülnénk egy ismerőssel, aki sörözés közben elmondja, hogy mi van otthon, pedig mindezt egyáltalán nem is szeretnénk tőle hallani. Talán ki is lóg a sorból, talán éppen aktualitásokhoz való kötődésének köszönheti az Arany Pálmát. *A kis kutyafülű* intim bűnügyi sorozat, ami azzal ejt zavarba, hogy ifjúsági filmnek tűnik, pedig nem az, börleszknek tűnik, pedig csak annyiban vicces, ahogyan egy Buster Keaton-film is vidám tud lenni, az élet automatikus működésének a tragikumával ismertet összsze. De mit művel *A sors kegyeltjei*?

„Hússzagú szépség és alig bevallott őszinteség"

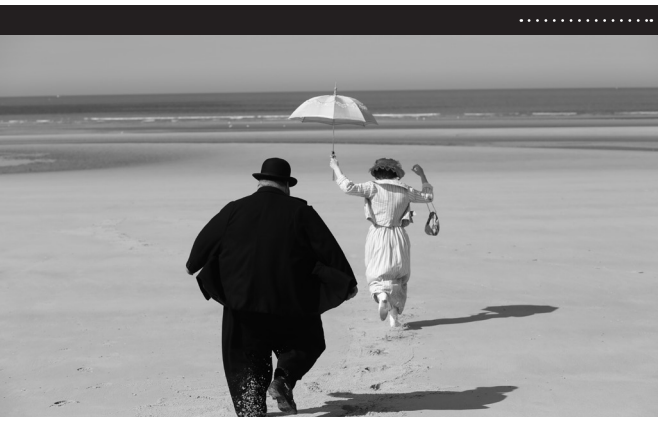

Míg Woody Allen az *Abszurd alak*ban tulajdonképpen kritizálta az abszurd alakok, azaz az önmagukat és környezetüket felszámoló kísérletezők létjogát, addig Dumont ízig-vérig európai módon torkon ragadja az élet valódi abszurditását. Nem öncélúan teszi ezt, hanem forma és műfajtudatossággal. Látszólag egyre könnyedebben, bár valószínűleg egyre elkeseredettebben mesél arról, hogy a szeretet már csak ártatlan, kiskorú kapaszkodásokban bújik meg, a felnőttek pedig harapnak, vagy éppen fojtogatnak. Ám abban a pillanatban, ha bárki gondolkozni vagy nyomozni kezd, lebukik az az egzisztenciális, és ebben az esetben nem anyagi, hanem létjogi pánik, amivel küzdenünk kell. Dumont filmjeiben a legnagyobb ellentmondás, hogy a hősei a lényegről örökké hallgatva nyomoznak. Ha ki is derül, hogy ki volt a bűnös, akkor sem változik semmi, az áldozatok pedig áldozatok maradnak örökre. Minden eltűnés rejtélyes. Minden bűntény... Igazából minden amorális tett izgalmas, és minden bűntény szórakoztató, ezt be kell vallanunk magunknak.

Ami mégis épen maradhat, az Dumont-nál vagy az ösztönök síkján keresendő, vagy az ártatlanságban. Az ártatlanság nem társadalmi konszenzus kérdése. Így Dumont tökéletesen önmagára cáfolva, minden kritikája és abszurd vircsaftja ellenére, a szeretet és a szolidaritás krónikása. Azt meséli el, hogy nem csak bántjuk, hanem ösztönösen oltalmazzuk is egymást.

Sosincs igazi megoldás. Ezekben a vízmosta, régi szabású, régi mítoszokkal és műfajokkal bohóckodó filmekben Dumont víziója rendkívül negatív, nem ígér sok jót az e*mberiség*nek. Viszont nem szűnik meg újabb és újabb módon önvizsgálatot tartani. Általában a szeretet és az ölelés a megoldás. Még ha *A sors kegyeltjei...* után már másképp is nézünk minden ölelésre.

•

A SORS KEGYELTJEI... MEG A TÖBBIEK (Ma loute) – francia-német, 2016. Rendezte és írta: **Bruno Dumont**. Kép: **Guillaume Deffontaines**. Szereplők: **Didier Després** (Machin), **Cyril Rigaux** (Malfoy), **Juliette Binoche** (Aude), **Fabrice Luchini** (André), **Valeria Bruni Tedeschi** (Isabelle). Gyártó: **Twenty Twenty Vision / 3B Productions**. Forgalmazó: **Mozinet Kft**. *Feliratos*. 122 perc.